

Od redakcji

From the Editor

Zyjemy w bardzo trudnym czasie potężnych wyzwań spędzających często sen z powiek. Bliska i okrutna wojna w Ukrainie napadniętej przez zbrodniczą Rosję, grożąca niewyobrażalnymi konsekwencjami dla całego świata, boleśnie odczuwana inflacja, kryzys energetyczny, utrzymujące się zagrożenie kolejnymi falami pandemii, przyspieszenie zmian w otoczeniu, do których coraz trudniej się przystosować, globalne zmiany klimatyczne oraz towarzyszące temu anomalie pogodowe, a także zatrucie infosfery fałszywymi wiadomościami to tylko niektóre z zagrożeń wpisujących się w tło codziennego życia ludzi trzeciej dekady XXI wieku. Na tym tle realizowane są pracowicie liczne, codzienne zadania, między innymi w obszarze nauk społecznych i nauk o zdrowiu, znajdujące swój wyraz w czasopiśmie *Sztuka Leczenia*.

Część empiryczną numeru otwiera praca zespołu autorów, do którego należą Maurits Dekkers, Max Erkelenz, Lyra Hoeben, Charlotte Lenhard i Stavroula Kalaitzi, zatytułowana *Merytokracja i nierówności – badanie złożonej relacji*. Autorzy poszukują w niej związku pomiędzy problemem nierówności ekonomiczno-społecznych a jego legitymizacją w formie postawy merytokratycznej, czyli posiadania przekonań, według których wykształcenie, podobnie jak sprawowanie wymagających zadań społecznych, powinno łączyć się ze stosownymi nagrodami społeczno-ekonomicznymi, stanowiąc uzasadnione powody nierówności. Zdaniem autorów często nie dostrzega się działania mechanizmów leżących

u podstaw takiej postawy oraz dalszych jej konsekwencji. W swoich badaniach autorzy, opierając się na danych ilościowych pochodzących z kwestionariusza ISSP, potwierdzili pozytywną relację między akceptacją nierówności a przekonaniem merytokratycznymi. Na podstawie zaś jakościowej, systematycznej analizy literatury stwierdzili jednak, że związek między merytokracją a nierównościami jest dużo bardziej pośredni, niż początkowo to zakładali, a znaczną rolę odgrywa w tym kontekst społeczny.

Kolejna praca empiryczna, autorstwa Magdaleny Zabielskiej, zatytułowana *Nie rozumiesz, nie u siebie. Analiza tematyczna wywiadów z obcokrajowcami dotyczących ich doświadczeń z poznańskimi placówkami ochrony zdrowia* prezentuje wstępne wyniki badania doświadczeń obcokrajowców nieznających języka polskiego lub znających go w stopniu nieznacznym, w poznańskich placówkach opieki zdrowotnej. W celu określenia konstrukcji doświadczeń osobistych obcokrajowców podczas szukania pomocy medycznej wybrane fragmenty wywiadów z nimi zostały zanalizowane w ujęciu jakościowym. Badanie potwierdziło rezultaty uzyskane w nielicznych, wcześniejszych badaniach, wskazując na utrudnienia napotymane przez obcokrajowców w korzystaniu z usług opieki zdrowotnej. Charakterystyczne dla analizowanych doświadczeń okazały się emocjonalne wyrazy poczucia bezradności, frustracji oraz bycia „nie u siebie”.

Następny artykuł, napisany przez Martę Barłowską-Trybulec i Alicję Gosek, zatytułowany

jest *Wiedza społeczeństwa na temat wpływu aktywności fizycznej na prewencję i leczenie osteoporozy*. Celem pracy była próba oceny poziomu wiedzy badanych na temat osteoporozy. Badana grupa liczyła 150 osób, w tym kobiety i mężczyźni. W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego udostępnionego za pośrednictwem internetu. Zaobserwowano istotną statystycznie, negatywną zależność pomiędzy wiekiem badanych a poziomem ich wiedzy na temat pozytywnego znaczenia aktywności fizycznej. Poziom wiedzy na temat osteoporozy w badanej grupie był wyższy u kobiet niż u mężczyzn, natomiast poziom wiedzy populacji zamieszkującej miasto nie różnił się od tego prezentowanego przez badanych zamieszkujących tereny wiejskie. Najwyższy poziom wiedzy na temat osteoporozy charakteryzował osoby z wykształceniem wyższym. Autorki wnioskuje, że ze względu na niski poziom wiedzy na temat aktywności fizycznej i jej korzystnego wpływu na prewencję i leczenie osteoporozy w najstarszej grupie wiekowej oraz wśród osób mających niższe wykształcenie szczególnie w tych grupach należałoby wdrożyć stosowne działania edukacyjne i prewencyjne zmniejszające ryzyko wystąpienia osteoporozy w populacji osób dorosłych.

Kolejne trzy opracowania należą do części empiryczno-przeglądowej. Pierwsza z prac to artykuł Patrycji Zurzyckiej, Katarzyny Czyżowicz i Grażyny Puto zatytułowany *Rola etyki narracyjnej w kształceniu pielęgniarek*. Według autorek narracja i realizowana na jej podstawie opieka narracyjna umożliwiają włączenie do codziennej praktyki klinicznej perspektywy humanistycznej. Autorki wskazują, że łączenie wiedzy pochodzącej z narracji i z klinicznych warunkowań realizowanej opieki nad pacjentem pozwala na lepsze skupienie się na jego jednostkowych potrzebach. Wskazują także na narrację jako istotny element wpływający na podejmowane w sytuacjach klinicznych decyzje dotyczące rozwiązywania dylematów etycznych. Etyka narracyjna pomaga docenić wpływ historii (opowieści) na ludzką świadomość, stanowiąc podstawę rozumowania etycznego. Jak podkreślają autorki, ze względu na specyfikę roli zawodowej pielęgniarki etyka

narracyjna może stanowić istotną wartość wykorzystywaną w nauczaniu etyki tego zawodu.

Wykorzystanie psychoterapii poznawczo-behawioralnej w radzeniu sobie z nadmiernym stresem to opracowanie autorstwa Aleksandry Dziektarz i Sylwii Wójcik – druga z prac w tej części numeru. Jak wskazywaliśmy na wstępie, obecna sytuacja współczesnego człowieka zawiera wiele czynników naruszających poczucie stabilności i powodujących trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb emocjonalnych, co z kolei sprzyja utrzymywaniu się destrukcyjnie działającego stresu, wpływając na rozwój zaburzeń psychicznych oraz chorób od stresowych. Omawiany artykuł ma na celu przybliżenie pozytywnej roli psychoterapii poznawczo-behawioralnej jako nurtu o naukowo udowodnionej skuteczności w leczeniu zaburzeń rozwijających się w związku z doświadczaniem nadmiernego stresu. Autorki przedstawiają także wybrane techniki pomocne w radzeniu sobie ze zbyt dużym napięciem psychofizycznym, które można zarówno wykorzystać w trakcie psychoterapii, jak i stosować w ramach samoopieki. Ostatnie opracowanie w tej części, zamykające numer, to artykuł Anny Mikulec i Marka Zborowskiego *Problem głodu na świecie w świetle pandemii COVID-19*. Jego celem było przedstawienie obecnej sytuacji na świecie związanej z brakiem bezpieczeństwa żywnościowego w aspekcie tej pandemii. Autorzy ostrzegają jednocześnie, że w najbliższych latach świat będzie zmuszony mierzyć się z ogromnym kryzysem humanitarnym wynikającym z rozprzestrzeniania się epidemii głodu na świecie.

Numer tradycyjnie zamykają wskazówki dla autorów (*Guidelines for Authors*) oraz lista recenzentów prac publikowanych w *Sztuce Leczenia* w roku 2022.

W związku z kończącym się rokiem kalendarzowym redakcja przesyła wszystkim Czytelniczkom i Czytelnikom *Sztuki Leczenia* życzenia spokojnych i szczęśliwych Świąt Bożego Narodzenia, zdrowia oraz jak najwięcej spokoju i pomyślności w Nowym Roku.

Joanna Bonior, Marek Motyka

We are living in a very difficult time of mighty challenges that often give us sleepless nights. Russia's illegal invasion and cruel war in Ukraine, threatening the world with unimaginable consequences, the pain and stress of high inflation, an energy crisis, the persistent threat of successive waves of pandemics, the acceleration of environmental changes that are more difficult to adapt to, including climate change and the accompanying fiercer weather, as well as the poisoning of the infosphere with fake news, these are just some of the many threats forming the backdrop of people's everyday lives in the third decade of the 21st century. Despite all this, we carry out our daily tasks, including in the fields of social sciences and health sciences, as reflected in the present issue of the journal *The Art of Healing*.

The empirical part of the issue opens with a paper by a team of authors, including Maurits Dekkers, Max Erkelenz, Lyra Hoeben, and Charlotte Lenhard and Stavroula Kalaitzi, entitled *Meritocracy and inequality – exploring a complex relationship*. This paper examines the link between the problem of economic and social inequality and its legitimisation in the form of meritocratic attitudes, i.e., holding beliefs according to which education, just like the performance of prescribed social tasks, should be combined with appropriate socio-economic rewards, constituting legitimate motives for inequality. According to the authors, the workings of the mechanisms underlying such an attitude and its subsequent consequences are often overlooked. In their study, the authors, based on quantitative data from the ISSP questionnaire, confirmed a positive relationship between the acceptance of inequality and meritocratic beliefs. However, based on a qualitative, systematic analysis of the literature, they found that the relationship between meritocracy and inequality was much more indirect than they had initially assumed, with social context playing a significant role.

Another empirical paper by Magdalena Zabielska, entitled *You don't understand, not at home. A thematic analysis of interviews with foreigners regarding their experiences with Poznan healthcare facilities*, presents the preliminary results of a study of the experiences of foreigners who do

not know Polish, or who know it only a little, in Poznan's healthcare facilities. To determine the construct of foreigners' personal experiences when seeking medical care, selected excerpts from interviews with foreigners were analysed qualitatively. The study confirmed the results obtained in a small number of previous studies pointing out the difficulties encountered by foreigners in using Polish healthcare services. Emotional expressions of feelings of helplessness, frustration, and not being "at home" appeared to be characteristic of the reported experiences analysed.

The next article, written by Marta Barłowska-Trybulec and Alicja Gosek, is entitled *Public knowledge on the impact of physical activity on the prevention and treatment of osteoporosis*. The aim of the study was to assess the level of knowledge about osteoporosis. The study group consisted of 150 people, both women and men. The study used an online diagnostic survey method. A statistically significant negative relationship was observed between the age of the respondents and their level of knowledge on the positive importance of physical activity. The level of knowledge of osteoporosis in the study group was higher in women than in men, while the level of knowledge of the population living in urban areas did not differ from that of respondents living in rural areas. The highest level of knowledge of osteoporosis was characterised by people with superior education. The authors conclude that due to the low level of knowledge on physical activity and its beneficial effect on the prevention and treatment of osteoporosis in the oldest age group and among people with lower education, appropriate educational and preventive actions to reduce the risk of osteoporosis in the adult population should be implemented, especially in these groups.

The next three papers belong to the empirical-review section. The first paper is an article by Patrycja Zurzycka, Katarzyna Czyżowicz, and Grażyna Puto entitled *The role of narrative ethics in nursing education*. According to the authors, narrative ethics and narrative care realised on the basis of narrative ethics make it possible to incorporate a humanistic perspective into everyday clinical practice. The authors point out that

combining knowledge derived from the narrative and from the clinical determinants of patient care allows for a better focus on the individual needs of the patient. They also point to narrative as an important element influencing decisions made in the clinical context to resolve ethical dilemmas. Narrative ethics helps to appreciate the impact of stories (storytelling) on human consciousness, providing a basis for ethical analysis. As the authors emphasise, due to the specificity of the professional role of the nurse, narrative ethics can be an important value used in teaching ethics to the profession.

The use of cognitive-behavioural psychotherapy in coping with excessive stress is a study by Aleksandra Dziektarz and Sylwia Wójcik and the second paper in this part of the issue. As we pointed out in the Introduction, a human's current situation activates many factors that violate their sense of stability and cause difficulties in meeting basic emotional needs, which in turn leads to the persistence of destructive stress, affecting the development of mental disorders and stress-related illnesses. This paper aims to introduce the positive role of cognitive-behavioural psychotherapy as a trend with scientifically proven effectiveness

in the treatment of disorders that develop in relation to the experience of excessive stress. The authors also present selected techniques to help cope with excessive psychophysical stress, which can both be used in psychotherapy and applied as part of self-care.

The last paper in this section, closing the issue, is by Anna Mikulec and Marek Zborowski, entitled *The problem of hunger in the world in light of the COVID-19 pandemic*. Its aim is to present the current global situation of food insecurity in terms of the pandemic. At the same time, the authors warn that in the coming years, the world will be faced with a huge humanitarian crisis – an epidemic – resulting from the spread of global hunger.

The issue closes with the traditional *Guidelines for Authors* and a list of reviewers for papers published in *Art of Healing 2022*.

As the calendar year draws to a close, the editors would like to wish you, our *Art of Healing* readers, a tranquil and merry Christmas, good health, and as much peace and happiness as possible in the New Year 2023.

Joanna Bonior, Marek Motyka